

Lathund för besiktning och provtagning av björn 2024

BESKRIVNING GÄLLER FÖR LICENSJAKT SAMT SKYDDSJAKT I DE FALL DÄR HELKROPP EJ SKICKAS TILL SVA

När björnar fålls under licensjakt eller skyddsjakt där djuret får behållas av markägare eller jakträttsinnehavare utförs undersökningar, provtagning och märkning av Länsstyrelsens personal varpå prover och data sedan skickas till SVA samt NRM.

NYHETER 2024

- Färre antal mått
- Muskelprovet ska skickas direkt till NRM
- RovbaseID måste skapas innan eller under besiktningen
- Nya och färre antal blanketter
- Inga blanketter skickas med proverna utan ska läggas upp i Rovbase. Därav väldigt viktigt att RovbaseID är angett på angivna platser samt rätt blankett är bifogad i Rovbase!

BLANKETTER

Blanketterna ska fyllas i av Länsstyrelsens besiktningsperson. Förbered inför jakten med att skriva ut blanketter och fyll i RovbaseID (M-nummer). Besiktningspersonen tar ut RovbaseID från Rovbase med funktionen Förhandsregistrering. Se fliken *Döda rovdjur > Förhandsregistrering* i Rovbase. Bara den som tagit ut ett RovbaseID på förhand kan färdigställa posten i Rovbase. Om djuret istället registreras direkt i Rovbase under pågående besiktning, använd det RovbaseID som skapas när du sparar.

OBS! Ingen blankett ska skickas med proverna. Det är därav viktigt att ange RovbaseID på angivna platser – hellre en gång för mycket än en gång för lite!

Viktigt att även komma ihåg att bifoga rätt blankett i Rovbase!

Blankett 1 – Besiktning och registrering av fällt rovdjur

Uppgifterna på förstasidan av denna blankett kan även fyllas i via Fältappen eller direkt i Rovbase. **ENDAST sidan två bifogas i Rovbase!**

Blankett 2 – Intyg om rovdjur fällt vid jakt

Blanketten ska INTE bifogas i Rovbase utan lämnas till skytten.

MÅTT OCH VIKT

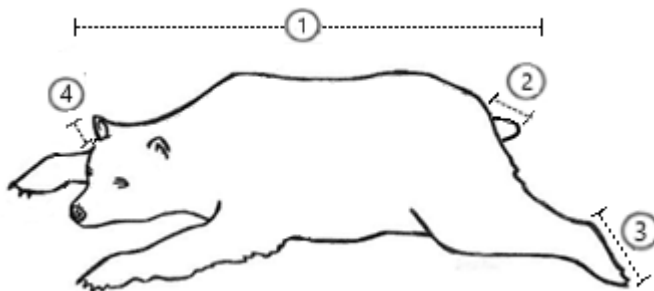
- Samtliga björnar ska vägas och mätas.
- Vikt ska i möjligaste mån tas på **helkropp**, dvs inkl. alla inre organ, päls, kranie mm. Om ej möjligt ska vad som vägts anges i **blankett 1 och 2**.
- Mätning ska ske på **oflådd** kropp.

1. Totallängd - Mät från nosspets till sista svanskotan på utsträckt björn som ligger på rygg, ej kontur.

2. Svans/bäcken - Svansen läggs i 90°-vinkel mot ryggraden. Mät från bäcken (svansens ovansida) till svansspets (ej svanshårets spets).

3. Bakben - Avstånd från ”häl” till främsta tådynans framkant.

4. Öronlängd - Från nedersta kanten av hörselgångens mynning till örats (ej spetshårens) yttersta spets.

PROVTAGNING

Det finns två olika varianter av provtagningar: **FÖRVALTNINGSPROVTAGNING** - respektive **UTÖKAD PROVTAGNING**. För dessa finns två olika typer av kit med provtagningsmaterial som beställs via en beställningsblankett som skickas till SVA via mejladress rovdjur@sva.se

FÖRVALTNINGSPROVTAGNING - samtliga björnar

Tand

En av 1:a premolarerna från överkäken. Om det inte går eller tanden inte finns, ta från underkäken. Skär runt tanden med tandmejsel tills tanden kan plockas med fingrarna, notera att tandroten är bakåtböjd. **BRYT EJ!** Tandroten bryts lätt, och åldersbestämning går då inte att utföra. Om tandroten bryts, mejsla ut en ny tand. Lägg i ett rör och märk upp med rätt etikett.

OBS! Björnar som bedöms som unge/ungdjur (vikt: < 50 kg) behöver ingen tand tas på.

Muskel

Tag muskelvävnad (undvik fettvävnad/senor) motsvarande ca 1 x 1 x 1 cm och lägg i en liten ziplockpåse och märk upp med rätt etikett.

OBS! muskelprovet ska skickas direkt till NRM, använd det lilla vita svarskuvertet uppmärkt med NRM:s adress. Lägg påsen, tydligt märkt med RovbaseID, tillsammans med den lilla absorberande duken i kuvertet.

Hudremsa/referensprov:

Skär loss en 1 x 5 cm hudbit med päls från kanten av flåsnittet i bukens mittlinje. Lägg i en liten ziplockpåse och märk upp med rätt etikett.

OBS! Detta ska skickas till SVA i ett separat svarskuvert.

UTÖKAD PROVTAGNING - var 5:e fälld björnhona över 70 kg samt alla märkta björnar

Utöver ovan nämnda prover

En till tand

Ytterligare 1:a premolarerna från överkäken. Om det inte går eller tanden inte finns, ta från underkäken. Skär runt tanden med tandmejsel tills tanden kan plockas med fingrarna, notera att tandroten är bakåtböjd. **BRYT EJ!** Tandroten bryts lätt, och åldersbestämning går då inte att utföra. Om tandroten bryts på någon av tänderna ska ytterligare en tand lossas och skickas in. Lägg i ett rör och märk upp med rätt etikett.

Hår

Ryck loss hårstrån med tång från ryggen (puckeln), minst 50 hårstrån. Ta ej i hårrötterna utan gummihandskar! Lägg i en liten ziplockpåse och märk upp med rätt etikett.

Blod

Fyll 1 rör med blod. Använd medföljande pipett.
Märk upp röret med rätt etikett och stoppa röret i medföljande skyddshylsa.

Spene

Spene tas endast på honor som har vätska i en eller flera spenar. Lokalisera den största spenen. Använd stansverktyg för att skära ut denna och eventuell underliggande juervävnad. Gummikorken som skyddar den vassa ändan flyttas till den trubbiga änden, som grepp och skydd för handen. Med stansverktyget över spenen, skär med skruvande rörelser åt höger resp. vänster genom hud och underhudsvävnad (vitt fett och rosafärgad juervävnad) ända ner till ren muskulatur (bukvägg- eller bröstorgsmuskulatur). Dra därefter spenen uppåt och använd kniv för att skära loss "botten" på den cylinder av vävnad som bildats. Skär så pass långt ner att alla vävnadslager (inklusive juervävnad) ovanför muskulaturen följer med. Lägg i en liten ziplockpåse och märk upp med rätt etikett.

Bild: Fotot visar korrekt utskurna spenar i olika storlekar. Under den mörka huden ses vitgul till rosa juervävnad, sedan vitare, ibland gult fett och underst lite muskel på vissa prover.

Reproduktionsorgan

LIVMODER OCH ÄGGSTOCKAR

Dessa återfinns när björnen ligger rygg, under tunntarmarna, mellan urinblåsa (om den är fylld) och ändtarm. Skär av livmodern så långt in i bäckenålan som möjligt så att hela livmodern kommer med. Var också noga med att få med bägge äggstockarna (kan vara inbäddade i fett). Är du osäker på var livmodern är kan du föra in en trubbig pinne i vaginan för att lättare lokalisera den. Tjockleken på livmodern är maximalt 1,5 cm. Lägg i en liten ziplockpåse och märk upp med rätt etikett.

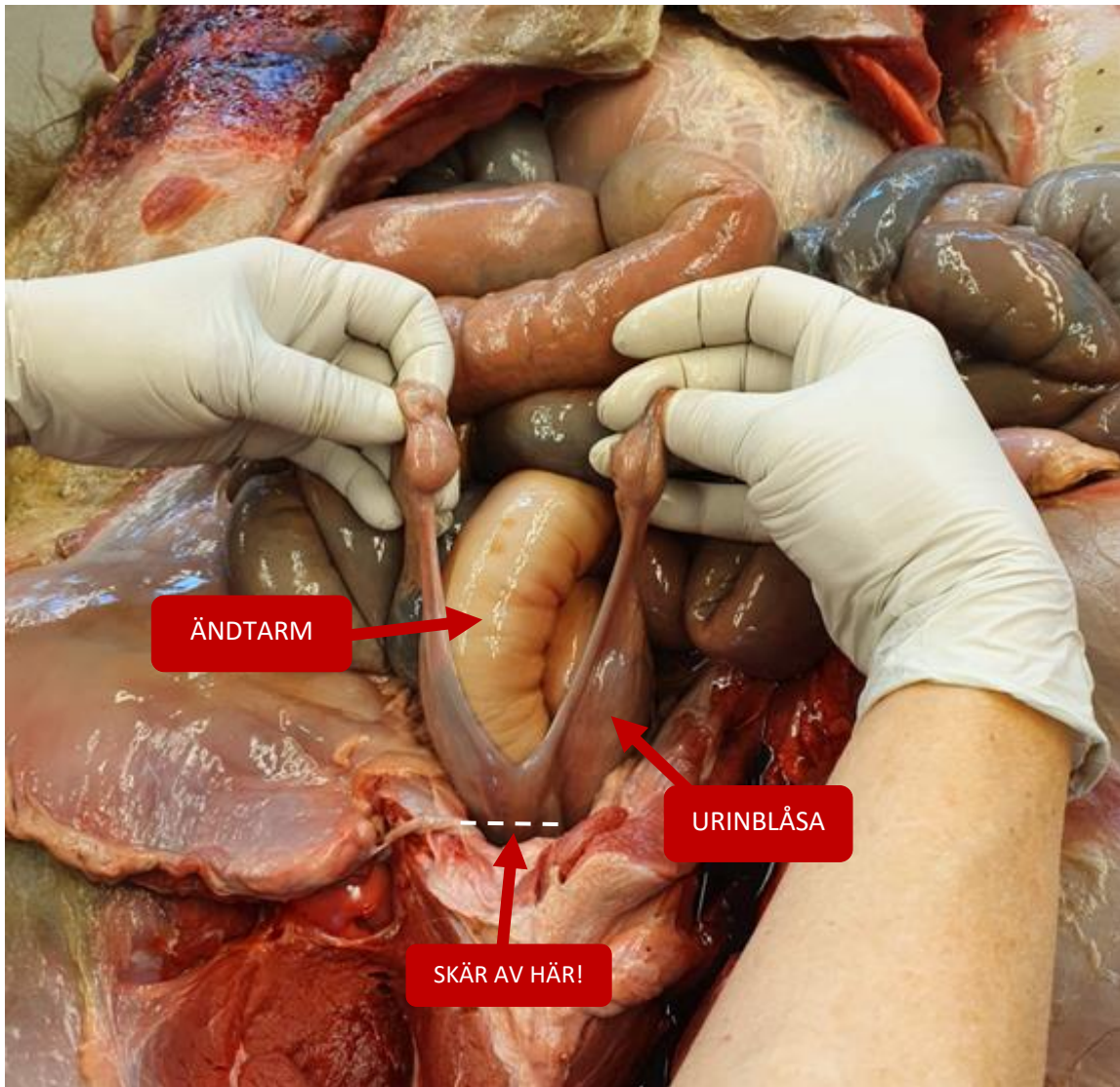

Bild: Fotot visar en livmoder med dess livmoderhorn och två äggstockar.

TESTIKLAR

OBS! Gäller endast projektmärkta hanar.

Skär av testiklar och lägg i en liten ziplockpåse och märk upp med rätt etikett.

Tarmparasiter

Klipp upp hela tarmen och notera förekomst av maskar under *Parasiter* i **blankett 1**. Skriv vilken typ av mask som påträffats. Spolmask liknar vita daggmaskar. Bandmaskar är platta långa segmenterade parasiter.

Hudparasiter

Notera förekomst av päslöss (avskavd päls på hals och bringa) eller andra hudparasiter under *Parasiter* i **blankett 1**. Lägg eventuella fynd i ett rör och märk upp med rätt etikett.

PACKA OCH SKICKA PROVERNA

VIKTIGT

- Frys proverna så snart som möjligt om de ej skickas direkt
- Viktigt att RovbaseID anges på blanketter och prover enligt beskrivning och att rätt blankett bifogas i Rovbase. Det sparar tid för SVA, NRM och SJV!
- Referens – och muskelprovet skickas i varsitt separat kuvert
- Håll kuverten rena. Posten vill inte hantera blodiga försändelser

Samtliga prover läggs var för sig i väl förslutna ziplockpåsar som märks upp med medföljande etiketter. Alla prover (förutom hudremsan och muskelprovet) läggs i en samlingspåse som märks noga med individens **RovbaseID**. Samlingspåsen rullas sedan in i den stora absorberande duken och stoppas sedan i det stora vadderade svarskuvertet, **OBS! Skriv även RovbaseID på kuvertet!** Hudremsan (referensprov) stoppas i ett eget separat vadderat svarskuvert och skickas till SVA. Muskelprovet stoppas även det i ett eget separat svarskuvert (bubbelkuvert) och skickas till NRM.

MÄRKNING AV SKINN OCH KRANIE, inkl. CITES-intyg

Märkning av skinn och kranium

Alla skinn och kranier som ska behållas av privatperson ska chipmärkas. Skinnet märks vid besiktningen av Länsstyrelsens besiktningsperson. Chipnumret noteras i båda blanketterna och skrivs in i Rovbase i fälten *Chipnummer* och *Placering* (inte i Kommentarsfältet). Chip för märkning av kranium överlämnas till kraniets ägare för märkning efter preparering. Chipen erhålls av Viltskadecenter.

CITES-intyg

Den som vill sälja slaktkropp, skinn, kranium eller någon annan del av björnen behöver söka om CITES-intyg från Jordbruksverket. Detta görs via Jordbruksverkets webbplats (alternativt via email eller post). Kroppen kan lämnas till slakteri och hanteras där, men försäljning kan inte ske innan intyget är utfärdat.

När intyget söks behöver personen **blankett 2** – Intyg om rovdjur fällt vid jakt, då detta ska bifogas ansökan. Mer information finns på Jordbruksverkets webbplats samt i lathund för CITES-ansökan

PÅSKJUTEN, EJ FÄLLD BJÖRN

Eftersök dokumenteras på blankett R3 PÅSKJUTET ROVDJUR - PLATSUNDERSÖKNING OCH EFTERSÖK. Om DNA-material går att samla in vid eftersök, lägg provet i en egen påse, märk påsen med streckkod (SEP-nummer) och skicka provet till NRM. Registrera DNA-provet i Rovbase.